

Notat

Til Fiskeristyrelsen

Vedr. Biologisk vurdering af laksebestande og laksekvoter for 2020 i vest- og sønderjyske vandløb.

Fra DTU Aqua, Institut for Akvatiske Ressourcer. Afdeling for Ferskvandsfiskeri og -økologi.

Laksekvoter 2020

30. marts 2020
Journalnr. 19/1038429
FS/EEN/AK

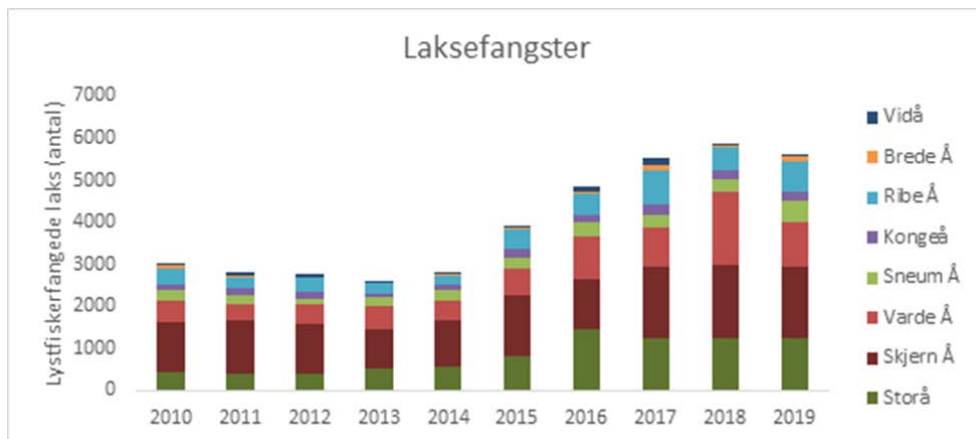
DTU Aqua har foretaget biologisk vurdering af laksebestande og laksekvoterne for otte vandløb – Skjern Å, Storå, Ribe Å, Varde Å, Kongeå, Sneum Å, Brede Å og Vidå.

Den biologiske rådgivning om tildelingen af laksekvoter for de vestjyske vandløb skal sikre, at de naturlige laksebestande fortsat udvikler sig gunstigt, samtidig med at lystfiskere får mulighed for at tage et begrænset antal laks med hjem.

Laksekvoter og biologi hænger sammen

Laksen er som udgangspunkt fredet i otte vest- og sønderjyske vandløb, men med det gældende regelsæt om kvotesystemet kan Fiskeristyrelsen give mulighed for, at lystfiskere kan hjemtage en mindre del af bestanden (laksekvoter).

Hovedgrundlaget for kvoterne er en videnskabelig, biologisk vurdering af laksebestandens størrelse og bæredygtighed. Vurderingen, som bliver foretaget af DTU Aqua, bygger på den samlede viden om bestandene fra årlige undersøgelser af opgang af voksne laks, yngeltætheder og udtræk af unge fisk (smolt) samt data fra de årlige fangster ved lystfiskeri. Data fra lystfiskernes obligatoriske indberetninger af fangster både hjemtagne og genudsatte laks (figur 1.), giver ved analyse af de indsamlede data detaljerede og vigtige oplysninger om laksebestandene, herunder antal, aldersfordeling og fordeling mellem laks der er produceret naturligt og dem der er udsat i forbindelse med bestandsophjælpning.

Figur 1. Laksefangster i perioden 2010-2019. Grafen viser de samlede fangster, både hjemtagne og genudsatte laks, i de otte største vest- og sønderjyske vandløb.

Denne samlede viden danner grundlag for et kvalificeret estimat af årets lakseopgang og dermed fastsættelse af årlige laksekvoter på grundlag af biologisk vurdering af bestandenes bæredygtighed i forhold til bl.a. fiskeri og hjemtagning i det pågældende vandsystem.

Der indgår også andre elementer i vurderingen af kvoternes størrelse, f.eks. ændring i laksens adgang til gyde- og opvækstområder, andelen af vildlaks i opgangen, viden om dødelighed på grund af rovdyr, fiskeædende fugle, lystfiskeri, vådområder samt generelle og lokale udsving i miljøforhold.

Laksekvoter bliver fastsat ud fra et forsigtighedsprincip

De anbefalede kvoter for de vest- og sønderjyske laksebestande er fastlagt efter et forsigtighedsprincip, det vil sige på et lavt og konservativt niveau. Det sker på grund af den nationale bevaringsstatus for atlantiske laks i Danmark, med henblik på at øge laksebestandene og fremme laksens mulighed for at reproducere sig selv.

Det antal laks, som kvoterne giver mulighed for at tage med hjem fra de jyske vandløb, udgør en mindre andel af bestandene, end hvad der bliver fanget i lande, hvor forvaltningen ikke omfatter kvoter. I Danmark har den andel, der er givet tilladelse til at hjemtage i de sidste 10 år, ligget på cirka 10 % af den estimerede opgang. Desuden har lokale forhold omkring f.eks. vandføring, vandtemperatur og forvaltning medført, at kvoterne ikke altid er blevet fuldt udnyttet.

Den biologiske rådgivning medfører konsekvent lave kvoter i de danske vandløb. Kvoterne bliver vurderet og justeret hvert år og tager hensyn til, at laksebestanden varierer fra år til år. Desuden sikres det, at eventuelle usikkerheder ikke modvirker fortsat fremgang i bestandene. Hvis man ser tilbage på laksebestandenes udvikling og kvotestørrelser, har det været muligt at fastholde en meget stabil udvikling i kvoterne, samtidig med at der er sket en kontinuerlig fremgang i bestandene og en stigning i andelen af naturligt reproducerede laks.

De danske bestande af laks er i fremgang, mens bestandene i udenlandske vandløb generelt går tilbage. De store laks er desuden blevet sjældne mange steder i udlandet. [Den danske model for forvaltning](#) af laksebestandene bygger på en adaptiv forvaltning således, at bestandene fortsætter deres fremgang, samtidig med, at der kan meddeles tilladelse til et begrænset fiskeri og landing (hjemtagning) af laks – og således at reguleringen løbende er tilpasset den nyeste faglige og forskningsbaserede biologiske viden på området.

I forbindelse med omlægning til fælles fiskeregler fra 2012 i de otte jyske vandløb, er der implementeret en kortere lystfiskersæson, særlige regler, som sikrer skånsomt fiskeri, separate kvoter for [storlaks](#) og smålaks/grilse. Grilse er laks, der efter kun ét år i havet kommer tilbage til vandløbet for at gyde. Baggrunden for disse forvaltningstiltag er at sikre bestandenes fremgang.

Hvorfor er bestandene blevet større?

I 1980'erne og starten af 1990'erne formodede man, at de oprindelige stammer af atlantisk laks i Danmark var uddøde. Imidlertid viste der sig at være nogle meget små rester tilbage i visse vestjyske vandløb. Ved hjælp af genetiske undersøgelser er det efterfølgende sandsynliggjort, at bestandene var helt nede på få kønsmodne individer. Bestandene var med andre ord meget nær grænsen for udryddelse. Da det stod klart, at der var små oprindelige bestandsrester tilbage, blev der igangsat en række redningsinitiativer, herunder en total fredning af de oprindelige bestande. [Læs rapporten "Status for laksen og dens forvaltning i Danmark 2017"](#)

En af de vigtigste forklaringer på, at der i dag er fremgang for laksen i Vest- og Sønderjylland er, at der er arbejdet målrettet med at genskabe fri passage ved opstemninger og dermed øget arealet af tilgængelige gyde- og opvækstområder, samt at der er foretaget omfattende reetableringer af velegnede gyde- og opvækstområder i vandsystemerne. Desuden er det afgørende, at der i bestandsophjælpningen er fokus på, at der kun bliver udsat laks fra de oprindelige danske laksestammer, som er tilpasset de lokale miljøforhold.

Fremgangen i laksebestandene er skabt igennem et målrettet samarbejde mellem kommuner, lodsejere, lystfiskere, forskere, Danmarks Center for Vildlaks, Naturstyrelsen, Miljøstyrelsen, Fiskeristyrelsen og mange flere, som alle har ydet en indsats, der konkret har betydet en fremgang i både antal og udbredelse af bestandene.

Den danske forvaltning af laks er restriktiv og baseret på forskning og overvågning, som gennemføres under Fiskeplejen og for nyligt gennem ["Den store lakseundersøgelse"](#) finansieret af Innovationsfonden. Forvaltningen af laks i Danmark er således i vid udstrækning sket ved, at forskning og overvågning har været koblet til konkrete indsatser, og tilgangen er adaptiv. Begrebet adaptiv henviser her i praksis til, at man altid anvender det bedst tilgængelige videnskabelige grundlag, hvorved forvaltningen bliver en dynamisk proces.

Lystfiskernes fiskepleje er en forudsætning for at få tildelt en laksekvote

Formålet med fiskepleje er, at udsætninger af fisk ophører, når bestandene bliver tilstrækkeligt selvreproducerende. Derfor er det bl.a. meget vigtigt at gennemføre indsatser, der skaber fri passage og giver laksene flere og bedre gyde- og opvækstområder, samt afværger skarv-prædation i vandløbene. Der skal være mange gydelaks og stor genetisk variation i bestandene. På den måde kan laksene også tilpasse sig nye udfordringer, herunder klimatiske ændringer.

For at lystfiskersammenslutninger kan få tildelt laksekvoter, indgår det som en forudsætning i det gældende regelsæt og vilkår, at de deltager aktivt i den lokale fiskepleje, dvs. restaureringsprojekter, der er rettet mod at forbedre de naturlige laksebestande.

Fiskepleje for laksebestandene, herunder udsætninger, forvaltning og restaureringsprojekter, har været helt afgørende for at bestandene har nået den fremgang og det niveau, der ses i dag. Der er fortsat udsætning i vandløb, men mængderne er løbende reduceret.

I Storå og dele af Ribe Å-systemet er man nået så langt med selvreproduktionen, at udsætninger af laks har kunnet indstilles.

Udsætningsstrategien er gradvist ændret i takt med at ny forskning har vist, hvad der er optimalt at udsætte. Udviklingen i strategien har således medført, at udsætninger af ½-års laks er opprioriteret frem for udsætning af 1-års laks. I 2020 bliver der, for fisketegnsmidler, udsat ca. 250.000 stk. ½-års og 50.000 stk. 1-års laks.

Biologisk vurdering af forhold, der påvirker laksekvoter for 2020

Storå

Udsætninger af laks i Storå ophørte i 2017, og derefter har bestanden udelukkende været baseret på naturlig reproduktion. Der er stadig et stort uudnyttet produktionspotentiale i Storå-systemet, bl.a. fordi to tredjedele af vandsystemet er utilgængeligt for laks pga. opstemningen ved Holstebro Vandkraftsø. Den seneste opgangsundersøgelse i 2018 peger på en stabil situation. Fangsterne har ligeledes været stabile i de seneste tre sæsoner.

Grilse-andelen i 2019 var relativt lav. Derfor forventes der også en relativt lille opgang af de ét år ældre mellemlaks i 2020.

Overordnet set er vurderingen, at bestanden er stabil, selvom der ikke længere bliver udsat laks. Dette er en meget positiv udvikling for bestanden. Samtidig er der gennemført en række nye tiltag som forbedrer gyde- og opvækstområder og faunapassage i tilløb nedstrøms Holstebro. Dette vil på sigt føre til en fremgang i bestanden. Effekten af restaureringstiltag og ophør af udsætninger vil kunne blive evalueret i forbindelse med næste undersøgelse af lakseopgangen.

Ud fra en samlet biologisk vurdering kan kvoten for 2020 fastsættes på samme niveau som i 2019, dvs. i alt 475 laks. Samlet vurderes det, at en kvote på samme niveau som i 2019 på 475 laks, ikke hindrer den fremgang i bestanden, som er i gang og således ikke hindrer gunstig bevaringsstatus.

Skjern Å

Undersøgelsen af lakseopgangen i 2019 viste den, i nyere tid, største registrerede opgang i Skjern Å. Der var imidlertid en meget lav andel af grilse i 2019. En lav andel af grilse sandsynliggør en mindre opgang af mellemlaks i sæsonen 2020. Samtidig har undersøgelser i både 2016 og 2017 vist et lavt smoltudtræk og et stort smolttab, da skarver i Ringkøbing Fjord æder en forholdsvis høj andel (ca. 40 %), af de udtrækkende laksesmolt.

Der er stadig et stort uudnyttet produktionspotentiale i Skjern Å-systemet. Vurderingen er, at bestanden er stabil, eventuelt på vej til en svag nedgang, da den er udfordret af en række ikke fiskerimæssige faktorer, der begrænser smolt-produktio-

nen og overlevelsen. Det er derfor vigtigt at sikre, at en stor andel af opgangen bidrager til gydebestanden. Omkring halvdelen af de laks, der vandrer ind for at gyde i Skjern Å-systemet, stammer fra udsætninger.

Ud fra en samlet biologisk vurdering kan kvoten for 2020 fastsættes på samme niveau som i 2019, dvs. i alt 465 laks. Samlet vurderes det, at en kvote på samme niveau som i 2019 på 465 laks, ikke hindrer den fremgang i bestanden, som er i gang og således ikke hindrer gunstig bevaringsstatus.

Varde Å

Opgangsundersøgelsen i 2019 viste en svag nedgang i bestandsstørrelsen, hvilket også er reflekteret i fangsterne. Andelen af grilse er relativ høj. Det tyder på en forholdsvis god opgang af mellemlaks i 2020. Opgangen udgøres hovedsagligt stadig af udsatte laks. Det vurderes, at bestanden er stabil, men fortsat relativt afhængig af udsætninger, hvilket tyder på signifikante flaskehalse i vandsystemet i forhold til at genskabe faunapassager og gyde- og opvækstområder for derved at forbedre produktion af vilde laksesmolt.

Ud fra en samlet biologisk vurdering kan kvoten for 2020 fastsættes på samme niveau som i 2019, dvs. i alt 265 laks. Samlet vurderes det, at en kvote på samme niveau som i 2019 på 265 laks, ikke hindrer den fremgang i bestanden, som er i gang og således ikke hindrer gunstig bevaringsstatus.

Sneum Å

Fangsterne i 2019 er de højeste, der er registreret siden de obligatoriske fangstindberetninger blev indført i 2010. Andelen af grilse er ligeledes høj i 2019. Der er således indikationer på, at bestanden er inde i en gunstig udvikling med hensyn til produktion og overlevelse af både vilde og udsatte laks. Der er ligeledes en række vandløbsrestaureringsprojekter på vej, som skal genskabe passage til egnede gyde- og opvækstområder. Derfor er det forventet, at området for den naturlige produktion af laks bliver større i de kommende år.

På baggrund af ovennævnte forhold er det forventeligt, at bestanden er inde i en gunstig udvikling, hvilket vil kunne blive dokumenteret af en opgangsundersøgelse i 2020.

Ud fra en samlet biologisk vurdering kan kvoten for 2020 hæves til 130 laks i forhold til 2019, hvor kvoten var 110 laks. Samlet vurderes det, at kvoten ikke hindrer den fremgang i bestanden, som er i gang og således ikke hindrer gunstig bevaringsstatus.

Kongeå

Fangsterne i Kongeå har været stabile siden 2015. Andelen af grilse er høj i 2019. Genskabelsen af passage ved Jedsted Mølle i 2017 har medført væsentligt forbedrede muligheder for opgang af laks, gydning, opvækst og udtræk af laksesmolt. Derfor er det forventet, at bestanden vil komme ind i en gunstig udvikling på lidt længere sigt. Den positive udvikling er dog endnu ikke slået helt igennem i forhold til bestand/fangster. F.eks. vil afkom fra gydningen i 2017 tidligst få effekt på opgangen i 2020/21. Samtidig har man haft en historisk høj fangstrate, og der er behov for at have mange gydefisk til rådighed i forhold til de udvidede muligheder for reproduktion. På trods af at man forventer en stigning i bestanden, er Kongeåen i en fase, hvor denne stigning i bestandsstørrelse og fangster først skal blive realiseret, før kvoten kan blive hævet.

Ud fra en samlet biologisk vurdering kan kvoten for 2020 fastsættes på samme niveau som i 2019, dvs. i alt 55 laks. Samlet vurderes det, at en kvote på samme niveau som i 2019 på 55 laks, ikke hindrer den fremgang i bestanden, som er i gang og således ikke hindrer gunstig bevaringsstatus.

Ribe Å

Den seneste opgangsundersøgelse i 2017 viste en fortsat positiv udvikling i antallet af oprækkende laks, hvilket også reflekteres i en stigning i fangsterne. Den naturlige reproduktion stiger, hvilket har reduceret behovet for at udsætte laks, og derfor ophørte udsætninger af 1-års laks fra og med 2019. Der udsættes fortsat ½-års laks i Ribe Å. Andelen af grilse er stabil høj, hvilket sammen med de andre indikatorer tyder på, at bestanden vokser. Andelen af vildfisk er dog faldet i forhold til undersøgelser i 2012 og 2017.

Ud fra en samlet biologisk vurdering kan kvoten for 2020 fastsættes på samme niveau som i 2019, dvs. i alt 200 laks. Samlet vurderes det, at en kvote på samme niveau som i 2019 på 200 laks, ikke hindrer den fremgang i bestanden, som er i gang og således ikke hindrer gunstig bevaringsstatus.

Brede Å

I Brede Å har fangsterne været stigende og nåede sit næsthøjeste niveau i 2019 med det højeste niveau i 2017, som der er registreret i perioden 2010-2019. Der bliver løbende restaureret i vandsystemet med henblik på at øge den naturlige reproduktion af laks og ørred. Der er igennem årene blevet udsat laks i Brede Å i større og mindre mængder. Fra og med 2018 er bestandsophjælpningen understøttet af udsætninger af ½-års laks finansieret af Fiskeplejen.

Udviklingen i laksebestanden følges nøje og bør være på et højere og mere stabilt niveau, før der sker en væsentlig ændring af kvoten. Kvoten for 2020 er den samme som i 2019, dvs. i alt 60 laks.

Vidå

Fangsten af laks er i 2019 steget til et højere niveau end i 2018, men set over en årrække er der stor variation i fangsterne. Bestanden er fra og med 2018 understøttet af udsætninger af ½-års laks finansieret af Fiskeplejen.

Kvoten for 2020 er den samme som i 2019, dvs. i alt 75 laks.

Lokale regler og retningslinjer for lystfiskeri i 2020

Lystfiskerne skal være opmærksomme på, at der, ud over generelle regler i bekendtgørelser, også kan være lokale regler. Det gælder for alle, de her anførte vandløb, at en lystfisker kun må hjemtage én laks inden for kvoten i de enkelte vandsystemer. Tjek altid reglerne for vandløbet, inden du begynder at fiske.

I 2018 og 2019 var vandtemperaturen høj i flere af laksevandløbene i sommerperioden, og derfor blev der meldt stop for fiskeri i flere af vandløbene, af hensyn til fiskene. Hvis der igen kommer en meget varm sommer, bør dette initiativ også gælde for 2020. Hold dig derfor orienteret på de lokale sammenslutningers hjemmeside, når vandtemperaturen nærmer sig de 18 grader. Læs DTU Aquas anbefalinger for [fiskeri efter laks, når vandtemperaturen er 18 grader eller mere.](#)

For fiskesæsonen 2020 har nogle sammenslutninger ændret antallet af laks, som den enkelte lystfisker må fange og genudsætte pr. fiskedag og i løbet af hele fiskesæsonen. Eksempelvis er der i Skjern Å-systemet indført begrænsning på fangsterne, så det nu er tilladt maksimalt at fange to [laks pr. fiskedøgn og 15 laks pr. sæson](#). Det betyder, at man ikke må fiske mere, når man har nået den fastsatte grænse. For brug af kroge og agn er der vedtaget særregler som ligger ud over de lovbestemte regler.

Varde Å Sammenslutningen opfordrer til, at man ikke fanger mere end to laks pr. dag.

[Læs mere om at fiske skånsomt.](#)

Information om laksens biologi og laksebestande i danske vandløb

- Laksebestanden i Varde Å i [2019](#), [2016](#), [2014](#) og [2012](#)
- Laksebestanden i Storå i [2018](#), [2015](#), [2013](#) og [2010](#)
- Laksebestanden i Ribe Å i [2017](#), [2014](#), [2012](#) og [2009](#)
- Laksebestanden i Skjern Å i [2019](#), [2018](#), [2017](#), [2016](#), [2013](#), [2011](#) og [2008](#)
- Laksebestanden i Sneum Å [2015](#)
- Laksebestanden i Kongeå i [2017](#)
- [Laksekvoter 2018](#)
- [Laksens biologi](#)
- [Undersøgelse af danske laksebestande](#)
- [Forvaltning af laksebestandene med laksekvoter](#)
- [Laksemolt har svært ved at passere kraftværkssø](#)
- [Udsætning af laks](#)
- [Genetiske undersøgelser af laksebestandene](#)
- [National forvaltningsplan for laks](#)
- [Opdræt af laks til udsætning](#)
- [Sygdomme hos laks](#)
- [Engelsk oversigtsrapport om laksens biologi og økologi](#)
- Engelsk artikel "[From endangered to sustainable: Multi-faceted management in rivers and coasts improves Atlantic salmon \(Salmo salar\) populations in Denmark](#)".